

Čeho chtějí politické strany dosáhnout ve školství? *Kulatý stůl SKAV a EDUin, 19. 9. 2013, Praha*

Cílem zářijového kulatého stolu bylo hledat odpovědi na následující otázky:

- Co je Vaším nejdůležitějším cílem v oblasti vzdělávání, kterého chcete dosáhnout jako budoucí ministr školství? Kde ho najdeme ve volebním programu vaší strany?
- Co uděláte jako ministr pro to, aby se každé dítě ve škole opravdu něco naučilo?
- Jaká konkrétní opatření pro podporu učitelské práce navrhujete? Jaký je váš názor na připravovaný kariérní řád učitelů?
- Jaká je vaše představa o dalším vývoji maturitní zkoušky a plošného testování?
- V čem chcete navázat na práci současného vedení ministerstva školství a v čem byste chtěli jít jinou cestou?

Účast na setkání přijali tito panelisté:

- Petr Fiala, ODS
- Marcel Chládek, ČSSD
- Dagmar Navrátilová, LIDEM
- Jiří Zlatuška, ANO
- Ivan Gabal, KDU-ČSL
- Ondřej Liška, Strana zelených
- Lenka Wagnerová, Piráti

Debatu moderoval Tomáš Feřtek, EDUIN, s. r. o.

Zářijový kulatý stůl 2013 byl ve znamení předvolební debaty, účastnili se jej zástupci velkých i menších politických stran. Na rozdíl od podobného setkání před 3 lety, na němž prezentovaná vystoupení zástupců politických stran neměla příliš vysokou úroveň, ten současný lze označit za přínosný. Pozitivní je, že v řadě otázek dochází ke sbližování názorů i stran, které se nacházejí na opačných koncích politického spektra.

Ot. č. 1 Který problém vidí představitelé jednotlivých stran jako prioritu?

Některé problémové okruhy se objevovaly v názorech zástupců více stran.

Absence strategie a dlouhodobé koncepce je prioritou pro ČSSD a LIDEM.

Nástrojem pro řešení tohoto problému je pro ČSSD spolupráce napříč stranami.

Posílení postavení učitelů vidí jako závažný problém většina stran. Zaznělo to v řadě odpovědí, a to v různých podobách. Myšlenka, že zlepšení kvality našeho školství je možno pouze prostřednictvím kvalitních učitelů zastává ODS, ČSSD i SZ. Tyto strany si uvědomují, že cestou ke kvalitním učitelům je vybudování kariérního systému. Je obsažena také v názoru KDU-ČSL, že je třeba zvýšit konkurenceschopnost školství na pracovním trhu. Piráti vidí cestu ve změně celkové role učitelů – ti by se měli stát průvodci na cestě žáků k získávání vědomostí a dovedností, LIDEM by chtěla zlepšit jazykové kompetence učitelů.

Pro SZ jsou prioritní 2 témata - **otázka spravedlivosti a otázka kvality školského systému**. Podobně jako ANO chtějí podporovat potenciál každého dítěte. Cestou k tomu je odstranění selektivity.

Ot. č. 2 Co oceňujete na dosavadní práci MŠMT, co byste chtěli dokončit?

Zástupci stran oceňovali stabilizaci MŠMT pod vedení J. Fialy (KDU-ČSL), zahájení prací na strategii do roku 2020 (Piráti), zavedení státní maturity (LIDEM), zahájení faktických příprav k vytvoření kariérního systému (SZ). Sám bývalý ministr (ODS) považuje za pozitivní dobré hodnocení práce MŠMT ze strany učitelů i rodičů, fakt, že vzdělávání se stává společenským tématem i důležitým tématem úvah jednotlivých politických stran. Také skutečnost, že nástupci ve vedení MŠMT pokračují v započatých trendech a vytváří tak kontinuitu názorů i opatření, zaslouží pozitivní hodnocení. Piráti si všimli postupně se měnící obsahu práce ČŠI směrem k podpoře a pomoci školám.

Představitelé některých stran poukazovali více na negativa působení MŠMT. Kritiku směřovali na návrh vysokoškolského zákona, KDU-ČSL mu vytýká okleštění akademických svobod, ANO kritizuje jeho nedostatečnou připravenost (MŠMT není schopno zodpovídat upřesňující dotazy), ani ČSSD jej nepovažuje za dobrý.

Kritiky se dočkal také návrh školského zákona. Piráti kritizovali nedořešené postavení ředitelů škol, kteří jsou zcela závislí na zřizovatelích, ČSSD neexistenci pracovní pozice ve škole pro ředitele po skončení jeho funkčního období.

Oblasti, v níž by chtěly jednotlivé strany pokračovat v započatém úsilí:

ČSSD chce pokračovat v diskusích o návrhu vysokoškolského zákona stejně jako o návrhu školského zákona. Za důležité považuje pokračovat a dokončit vypracování kariérního systému, v němž by chtělo zavést motivační složku v podobě finančního ocenění. Jedním z důležitých úkolů je snížení administrativy, zabývat se chce také otázkou maturit, u některých oborů by chtěla maturitu nahradit mistrovskými zkouškami.

ODS, jejímž mluvčím je bývalý ministr J. Fiala, by ráda pokračovala ve všech tématech, jejichž řešení bylo pod jeho vedením započato. Chtěla by dokončit strategii vzdělávání do roku 2020, dopracovat a prosadit novely vysokoškolského a školského zákona. Důležitým tématem je pro ni problém inkluze, chce zajistit lepší podmínky pro integraci žáků. Ve spektru jejího zájmu je otázka nerovnosti financování - vzrůstají rozdíly ve financování žáků stejného věku, ve stejném typu škol mezi jednotlivými kraji. Řešení vidí v zavedení jednotného normativu na žáka podle věku, školy a typu oboru, jemuž ale musí předcházet doložitelnost jeho finanční náročnosti.

SZ hodlá pokračovat v tvorbě kariérního systému, jenž by měl být komplexnější a obsahovat také informace o výši finančních prostředků, které bude třeba na jeho zavedení. Za důležitý úkol považuje udržení konceptu jednoúrovňové maturity, v němž bude prosazovat dílčí změny, jako např. zavedení matematiky.

Pro **LIDEM** je důležité zachování maturity s jednou úrovní, snížení její administrativní náročnosti. Chtěla by se zaměřit na podporu technického vzdělávání (k tomu by měly být

využity evropské sociální fondy), zavedení 2 povinných jazyků, dopracování testování žáků, které považuje za možnost, jak sjednotit pohled na úroveň škol.

ANO chce pokračovat v dopracování kariérního systému, bude se zabývat otázkou maturit – odmítá dvoustupňovou maturitu, řešením je stanovení různých úrovní maturitních zkoušek pro různé typy škol. Důležitým tématem pro ni je také problematika inkluze a rovnosti přístupu dětí ke vzdělání.

Piráti vidí jako úkol řešení zlepšení postavení ředitelů škol. S tím souvisí otázka navýšení finančních prostředků, které jsou nutné pro činnost škol. Měl by být změněn systém financování – není vhodné navyšovat tabulkovou složku mzdy, ale složku motivační, která umožní diferenciaci učitelů podle různé úrovně kvality jejich práce.

KDU-ČSL chce dopracovat návrh vysokoškolského zákona, jemuž vytýká, že neposkytuje vysokým školám dostatek svobody a nevyžaduje dostatek odpovědnosti. V otázce maturity by zvýšilo její flexibilitu vzhledem k zaměření škol, za účelné považuje výhledové zavedení matematiky jako její součásti. Pro zjišťování vývoje situace ve školství bude více využívat dat získaných na základě výběrových šetření.

Ot. č. 3. Jaké nástroje navrhuje k zajištění kontinuity vzdělávací politiky?

KDU-ČSL považuje za prioritní nástroj financování. Upozorňuje však na nutnost projekce diskontinuity v některých oblastech. Přínosným nástrojem je pro tuto stranu využívání výsledků výběrových šetření.

ODS se domnívá, že je třeba vycházet z celkového pohledu na financování školství i jiných rezortů. Větší finanční nároky si vyžádá nejen zavedení kariérního systému, ale např. i navýšení počtu žáků v 1. ročnících ZŠ. Za důležitou považuje dohodu politických stran, tam, kde nedojde ke konsenzu, bude účelné zapojit do řešení školské problematiky odbornou veřejnost.

ČSSD by uvítalo, aby se lídři politických stran dohodli na veřejně deklarovaném postupu u několika zásadních témat, u nichž by existoval „status quo“.

Podobně **Piráti** za účinný nástroj považují konsenzus napříč politickým spektrem.

SZ konstatuje, že školství nemůže být apolitické, protože je předmětem veřejného zájmu. Na školskou politiku je nutno pohlížet v kontextu jiných politik. Problémem je chybějící kontinuita při změně politických garnitur. K prosazování konstruktivních názorů by mohlo pomoci lepší odborné zázemí jednotlivých politických stran.

Podle **ANO** je hlavním prvkem kontinuity učitel. Je třeba vytvořit prostředí, které bude pedagogy podporovat v jejich práci.

Ot. č. 4. Podpořili byste vznik pedagogické komory?

Některé politické strany by vznik pedagogické komory přivítaly, jiné ji za významný krok ke zlepšení situace ve školství nepovažují nebo se domnívají, že sám o sobě takový krok nebude stačit.

ODS považuje za přínosnější vytvoření dobrého kariérního systému, který učitelům zajistí profesní perspektivu, aby učitelská profese nebyla pro začínající pedagogy pouze přechodnou stanicí. Ten by měl také pomoci řešit generační asymetrii pedagogických sborů, která se stává závažným problémem.

ZS se domnívá, že vytvoření pedagogické komory je pouze jedním z kroků na cestě ke zlepšování kvality a postavení učitelů. Zdůrazňuje velkou úlohu kariérního systému, v této souvislosti vidí ale problém v nedostatečných finančních prostředcích na zlepšení podmínek učitelů, které zahrnují nejen lepší finanční ohodnocení, ale i např. hrazené volno na další vzdělávání, zavedení mentoringu, otevření škol poradenským pracovištím (poradci, psychologové) apod.

Lidem se domnívá, že školská komora by mohla být kvalitním partnerem v diskusích s MŠMT.

Piráti očekávají od vzniku komory zvýšení prestiže učitelské profese.

KDU-ČSL odmítá vznik pedagogické komory. Za důležité považuje, aby se školy otevřely i odborníkům nepedagogům.

ČSSD se vyslovila pro možný vznik pedagogické komory, nelze ji však spojovat se zavedením kariérního systému.

ANO se vyjádřila k významu pedagogické komory skepticky.

Otázky z publika

1) Proč se uvažuje o zrušení testování žáků?

O. Liška: Plošné testování nese sebou řadu rizik.

M. Chládek: V zahraničí, kde bylo testování zavedeno, došli k závěrům, že přináší více negativ než pozitiv.

J. Fiala: V uplynulých letech bylo prováděno pilotní ověřování plošného testování, nyní je třeba rozhodnout, jak postupovat dál. Z hlediska zpětné vazby by stačilo testování na vzorcích.

L. Wagnerová: Jsou známy kvalitní nástroje hodnocení, které nebyly využity. Je užitečné získávat ty informace, které nás posouvají k lepším výkonům, použité testy byly ale nástrojem srovnávání, nikdo tento účel nevetoval.

O. Liška: Nepracujeme s výsledky mezinárodních šetření, které jsou k dispozici. Výsledky šetření PISA ukazují, že regiony, kde je velké zastoupení žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí, jsou výrazně horší než průměr. Nikdo z toho dosud nevyvodil žádné závěry.

2) ČSSD chce snížit selektivitu vzdělávacího systému a zároveň hovoří o potřebě zvyšovat tlak veřejnosti na školskou politiku. Větší část veřejnosti

ale selektivnost školského systému přijímá. Jak chce strana protichůdnost těchto vlastních snah vyřešit?

M. Chládek: ČSSD za nástroj proti selektivitě považuje kvalitní předškolní výchovu, která by byla povinná a bezplatná. Jejím úkolem bude připravit všechny děti na vstup do ZŠ, aby měly podobné startovací podmínky.

3) Jak bude SZ reagovat na selektivnost školského systému?

O. Liška: Nelze tuto otázku řešit krátkodobě. Je třeba se rozhodnout, že chceme jednu školu a pak zapracovat odpovídající nástroje do zákonů a vyhlášek. Znevýhodněné děti musí být podporovány (poradenství), to předpokládá, že za nimi půjde tok finančních prostředků. SZ neuvažuje o rušení víceletých gymnázií, cestu vidí v plošném zlepšení kvality běžných základních škol, aby rodiče nemuseli pro své děti vybírat školy nabízející náročnější programy.

4) Bude ČSSD pracovat s veřejností, aby došlo k postupnému posunu v názorech na selektivitu našeho školství?

M. Chládek: Vzdělávací proces má 3 aktéry – žáka, rodinu, školu. Zapojení laické veřejnosti je nutností, vysvětlování však musí odpovídat úrovni jejich znalostí. Změna názorů veřejnosti je otázkou dlouhodobého působení.

5) Počítá kariérní systém s tím, že se školy budou zbavovat nekvalitních učitelů?

J. Fiala: Bez dobrých hodnotících metod není možné říci, který pedagog je kvalitní a který nikoliv. Dobrý způsob, jak hodnotit práci učitelů, zatím chybí. Při případném hodnocení je třeba brát také v úvahu množství tlaků, kterým jsou pedagogové vystaveni. Bez definice standardů učitele není možné provádět hodnocení pedagogů.

O. Liška: Příprava standardů je nutným krokem k vytvoření kariérního systému. Jeho zavedení si vyžádá značné finanční prostředky, důležité ale bude, jak a kde budou vynaloženy.

M. Chládek: Kariérní systém je důležitý, ale české školství nezachrání, mohl by však přispět k eliminaci špatných učitelů. Je třeba změnit roli učitele, který by již neměl předkládat hotové pravdy, ale měl by se stát průvodcem na cestě žáků při získávání znalostí a dovedností.

I. Gabal: Mělo by dojít ke kulturní a mentální změně ve společnosti. V našem školství se stále uplatňují přístupy z dob Rakouska-Uherska, kdy žáci jsou tzv. „chytáni“ na tom, co neumějí, místo toho, aby byly oceňovány jejich znalosti.

Příští Kulatý stůl SKAV a EDUin se bude konat 24. října 2013.

20. 9. 2013

Zapsala: J. Gobyová